

Izaskun Arretxe

Directora de l'àrea de literatura i pensament de l'Institut Ramon Llull

Després de tretze anys a Ara Llibres, va deixar l'ofici d'editora per treballar amb la literatura però des de l'Institut Ramon Llull. Set mesos després d'assumir el càrrec, té el repte de capitanejar la participació catalana a la Fira del Llibre de Bolonya

MANOLO GARCIA

“A les fires no importa la política: som un mercat”

◆◆◆◆ Laura Serra

La filòloga Izaskun Arretxe va ser lectora de català a la Universitat de Melbourne. Més de 20 anys després, roda món i torna a la que avui és la casa dels lectors de català al món, l'Institut Ramon Llull, que aleshores ni existia. Arretxe va deixar la feina d'editora a Ara Llibres per assumir l'àrea de literatura i pensament del Llull fa set mesos. Assegura que serà temporal i tornarà a l'editorial, però ara l'absorbeix una fita important: la participació de la cultura catalana a la Fira del Llibre Infantil i Juvenil de Bolonya.

La literatura infantil i juvenil continua sent la germana pobre del sector. Què canviarà Bolonya? Soc conscient de les mancances públiques i de projecció pública que ha tingut la literatura infantil i juvenil (LiJ), que és molt potent pel que fa a qualitat i indústria i estratègicament, perquè suposa la creació de nous lectors, i alhora no ha sortit de l'armari: no té llistes de més venuts,

no té *star system*, no té el prestigi que hauria de tenir. Bolonya és l'oportunitat perquè aquí es prestigii la LiJ, que en parlin els mitjans i tingui centralitat; i que al món es conegui i es comencin a traduir més obres. Bolonya ha de ser un abans i un després en nombre de publicacions internacionals. L'any passat hi van anar una desena d'editors, aquest any seran una quarantena.

¿Però mai hi haurà res com la Fira de Frankfurt 2007?

No, per dos motius: perquè Frankfurt és la fira més important del món i perquè el desplegament responia a la capacitat pressupostària i de tot tipus d'una altra època. Mai res serà tan gran com Frankfurt.

L'efecte Frankfurt encara es nota? Ara estem en unes 100 traduccions anuals de llibres escrits en català. El 2016 ha baixat 50 títols respecte a l'any anterior [156]. Clarament és

“**MAIRES
SERÀ TAN
GRAN COM
FRANKFURT.
ÉS LA FIRA
MÉS
IMPORTANT
DEL MÓN**”

perquè han baixat els pressupostos, s'hi han dedicat menys recursos humans i ara es comença a notar. El pressupost del Llull pujarà un 10% el 2017, i això és important.

Per què? Quins reptes es marca?

Quan tens pocs recursos acabes anant al que és més senzill d'internacionalitzar, que és la narrativa, però nosaltres hem de posar èmfasi en els gèneres que no entren al mercat regular: poesia, pensament, teatre, clàssics i novel·la gràfica. Cal seguir augmentant el nombre de traduccions. Crec que hem de tornar a la Fira de Guadalajara i hem d'aspirar a ser un *market focus* de la Fira de Londres. També volem visibilitzar la nostra literatura, entroncant amb la mirada mediterrània actual del Llull, a través de festivals.

Per a què serveix la feina d'internacionalització de la literatura? És imprescindible. En un món on

els *bestsellers* ensenyen una realitat, ajuda a la diversitat: poder llegir traduccions vol dir poder llegir altres realitats i això era important al segle XIX i ho és al segle XXI. Crec que tenim una dificultat i un repte: en un món globalitzat, les grans economies imposen el seu discurs, i més que mai és important tenir altres mirades. Les grans tendències tenen més poder però també tenim més canals per comunicar-nos.

La qüestió de la llengua sempre és espinosa. Com la jugarà?

No farem grans discursos polítics sobre això. És senzill: promocionem les obres que estan originàriament escrites en català perquè les escrites en castellà i altres llengües ja tenen altres mecanismes per internacionalitzar-se. Si no, la discriminació seria a la inversa. L'excepció és la LiJ perquè l'autoria és compartida entre l'escriptor i l'il·lustrador.

Des d'aquí, la participació en qual-sevol esdeveniment internacional sempre té un component polític.

És maco veure que, en aquest cas, només hi ha la potència d'un sector. Quan anem a les fires, als nostres interlocutors les qüestions polítiques no els importen gaire: ens miren com un mercat. Si tens coses potents, vendràs, i si no, no. Nosaltres tenim bons creadors però també editors i agents i traductors que s'han mogut molt; si no, no ens haurien convidat a Bolonya. Ara bé, ja que hi anem, ho aprofitarem per explicar que som un país de creadors.

Des del 2012 s'ha ficat la banya a entrar al mercat anglosaxó, i tot i això no és al top 5. Per què?

És el mercat més important perquè és hegemònic. Molts editors del món miren que funciona en aquests països, i a nosaltres ens agrada estar en un lloc preeminent. És la llengua franca, i ens ajuda perquè arribar a l'anglès et dona carta de naturalesa. Però tenim dos problemes: és un mercat complicat per a tothom, perquè només el 3% de la seva producció és traducció, i ho és més per a una llengua mitjana. Tenim els mateixos problemes que els holandesos i finesos, i ells són un estat. És agosarat, però potser hi ha menys problemes per sortir fora que la coexistència del sector aquí.

Ens mirem prou amb Espanya?

La nostra llengua de destí número 1 en traducció és el castellà, com és normal. Però passa encara massa poc. Amb la producció gran i de qualitat que tenim, s'haurien de traduir més autors de manera automàtica. Ho hem de promoure moltíssim, amb naturalitat i alegria, perquè hi ha un espai molt potent. ◆◆